

כתובות דף סג

דף סד

רבי עקיבא

אשתו של ר"ע ראתה שהוא צנוע ומעלי ושלחה אותו ללמוד תורה, ולבסוף נהפך להיות גדול בתורה. במקום אחר בחז"ל כתוב שהיה אז בגיל ארבעים. ויש להעיר מדוע איתרמי שר"ע התחיל ללמוד תורה בגיל ארבעים ושהיה זה מכוח אשתו. הלא דבר הוא.

והדברים מתבארים מתוך דברי רבותינו, ונפתח במבואר בספרים שרבי עקיבא הוא שורש תורה שבעל פה, וכפי שאמרו בגמ' (סנהדרין פו, א) "סתם מתני' ר' מאיר, סתם תוספתא ר' נחמיה, סתם ספרא ר' יהודה, סתם ספרי ר' שמעון, וכולהו אליבא דר"ע".

במנחות (כט, ב) מסופר שכאשר משה שמע דברי תורה מר"ע, הוא לא הבין אותם ושאל את הקב"ה מדוע לא בחר בר"ע להיות נותן התורה, ונענה: "שתוק כך עלה במחשבה לפניי". והיינו דמשה הוא עמוד התורה שבכתב, ור"ע הוא עמוד התורה שבעל פה [וכפי שמתבאר מדברי רבי צדוק בליקוטי מאמרים ספר יהושע אות י].

וכידוע החילוק בין תושב"כ לתושב"פ, הוא שתושב"כ נתונה לנו מלמעלה בבחינת דברי אלקים חיים, שכוללת מה שהקב"ה מדבר אלינו. אך תושב"פ מגיע מאיתנו, בבחינת האדם. ואף שיש מסורת, מצטרף אליה הדעת של האדם.

האריז"ל (שער מאמרי רשב"י דף ס ע"ג) מבאר שזה הטעם שר"ע התחיל ללמוד תורה בגיל ארבעים, כי המשנה באבות אומרת בן ארבעים לבינה, ור' עקיבא כסוד בינה. והביאור הוא שמצינו בתורה שכתוב כמה פעמים 'חכמה ובינה', ומבאר רש"י שחכמה היא מה שאדם למד מרבו, ובינה היא מה שמחדש מעצמו. בינה היא השער לתושב"ע"פ, ובגיל ארבעים אדם מצליח להבין מעצמו. על הפסוק "ולא נתן לכם ה' לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע עד היום הזה" אומר רש"י בשם חז"ל שאין אדם עומד על סוף דעתו של רבו עד ארבעים שנה. וזה שאומר האריז"ל שרבי עקיבא הוא כנגד הבינה שמעמידה האדם על הבנתו, כי כל ענינו הוא עמוד של תושב"ע.

וממילא על פי זה נבין מפני מה החל ללמוד תורה ע"י אשתו. דהשל"ה (מסכת שבועות תורה אור אות רמ) מבאר שהתורה שבכתב היא בחינת זכר ותורה שבע"פ בחינת נקיבה. והוא כמו שנתבאר אצלנו הרבה פעמים שהקב"ה הוא בחינת האיש וממנו יורדת התושב"כ, וישראל הם בחינת אשה ומהם עולה התושב"ע. וא"כ רבי עקיבא שכל עניינו הוא גילוי תורה שבע"פ, כפי שמבואר באר"י הנ"ל, ותורה שבע"פ שייכת לבחינת נקבה-אשה בעולם, ע"כ תחילת לימוד תורתו של רבי עקיבא מתחיל על ידי אשה דוקא. ונראה נכון בעז"ה.

המשרה את אשתו

המשרה את אשתו ע"י שלישי צריך לתת לה שני קבין חיטין. והגמ' מחשבת שיש מחלוקת בשיעור זה, מה השיעור. וע"פ הראשונים עולה שהוא שש ביצים או חמש ושליש.

והנה שיעור המן שירד לישראל במדבר היה "עשירית האיפה", ומבואר בגמ' בעירובין דף פ"ג שהוא עולה מ"ג ביצים וחומש - כשיעור חיוב חלה.

ומקשים התור"ד והשטמ"ק כאן כיצד מתיישבים הדברים עם גמרתנו דדי לאשה שש ביצים ביום, ובמדבר אכל כל אחד מ"ג ביצים וחומש.

וי"א שהשיעור במדבר הוא השיעור הגבוה ואפשר גם להסתפק בפחות. אך הקושי בכך הוא דמשמע שם בגמ' שמהשיעור ההוא למדים לשיעור אכילה בזמננו. ויתירה מזו, שמביא הנודע ביהודה (או"ח קמא סי' לח) שבמדבר כל אחד מישראל קיבל אותו שיעור של עשירית האיפה, ואיך יתכן שאשה במדבר אכלה כל כך הרבה יותר מאכילת אשה בסוגיין. ומוסיף עוד לציין שגם ילד קיבל עשירית האיפה. ועיי"ש צריך לומר שהקב"ה העניק לכל אחד את השיעור המקסימלי שאדם גדול שאוכל הרבה, צריך לאכול, ובאמת מתוך שיעור זה היו שאכלו רק מעט.

אלא שקשה על כך, דהרי אסור להותיר מן המן, ואיך אנשים שאכילתן מועטת הצליחו לאכול כ"כ הרבה ולא להותיר.

ויש שתירצו (הובא בראשונים וכ"כ הקרן אורה בעירובין) שהטעם שמשפיק לאשה כמות קטנה של חיטים, משום שנותן לה גם מאכלים נוספים, משא"כ במדבר שעיקר מאכלם היה רק מן. אך הקשו על כך שהרי היה להם במדבר גם שליו, וגם קנו מנכריים. ועדיין י"ל שעיקר אכילתם היה מן.

החת"ס בתשובה ובמסכת עירובין, וכן בתורת משה מיישב את כל הנ"ל, שהגמ' בפסחים אומרת שהצורה לשער את העומר הוא באמצעות אמה ואצבע, ובדרך כלל אמה ואצבע הם שיעור קבוע. אבל במדבר שיערו בכל אדם לפי האמה והאצבע שלו. ונמצא שלפי גודל גופו של האדם היה גם שיעור המן. אדם גדול קיבל יותר מן, והקטן קיבל פחות.

ויש לבאר יותר את דבריו, שהנה מה הביאור שבזמננו השיעורים קבועים ובמדבר השיעור נקבע לפי כל אדם מה שהוא.

ונראה לומר שבגשמיות כל בני האדם משתווים במהות הגופים, שלכל אחד רמ"ה אברים ושס"ה גידים. אך מצד הרוחניות יש

היאך סמך על רב יצחק לסכן את עצמו. ועוד שאביי עצמו אמר שאי אפשר לסמוך על שמועותיו של רב יצחק שכן השמועות שלו אינם מדוייקות.

והנה הגמ' דנה שם, מה הסיבה שאשה קטלנית גורמת מיתה לבעלה, האם מעיין גורם (היינו הביאה עמה גורמת לכך) או שמזל גורם. ונפקא מינה במת מן האירוסין או נפל מן הדקל ומת, שאם זה מעיין אין היא נחשבת קטלנית, אבל אם זה מזל היא כן. פירושו, הדיון הוא האם כשיש סיבה אחרת הגורמת את המוות האשה היא קטלנית או לא.

ומעתה אפשר לומר כך: חומא באה לפני רבא ואמרה לו שבעלה אביי היה שותה יין כשיטת רבי ולא כשיטת רבנן, אלא שתוכל לטעון כנגדי דאם פסק כרבי מחבריו, א"כ גם בענין קטלנית הלכה כרבי שבפעמיים היא קטלנית, ואיך נשא אביי אותי?! ולכאורה מכאן מוכח שאביי ס"ל דלא כרבי. הריני משיבה לך שאביי סבר כמ"ד מעיין גורם והלך ובדק מה המית את הבעלים הקודמים, ומצא שהם מתו מסיבות שאינן קשורות למעיין, ולעולם סבירא ליה דהלכה כרבי. וזוהו באה לומר שאביי היה שותה יין, שכן ס"ל כרבי, ומגיע לה יין.

ולאמור מוכן היטב החשש של אשת רבא, דחומא הרי טוענת שהיא אינה קטלנית, משום שהבעלים הראשונים מתו שלא מחמת המעיין, וגם אביי עצמו מבואר בגמ' ביבמות שאביי בא מבית עלי והיה צריך למות צעיר ורק משום שעסק בתורה ובגמ"ח חי ס' שנים, וא"כ חומא לפי שיטה זו אינה נחשבת לקטלנית כלל, וא"כ אליבא דידה מותר לרבא לישא אותה לכ"ע, ולכן שפיר יש חשש שתגרום לרבא לישא אותה בהיתר.

נמצא כל מהלך הגמ' מיושב היטב, השייכות בין היין לקטלנית הוא האם פוסקים כרבי נגד חבריו או לא, ואם פוסקים כרבי אביי שתה יין, וע"כ שחומא אינה קטלנית. דו"ק היטב.

דף סו

אשריכם ישראל

מעשה בריב"ז שהיה רוכב על החמור והיה יוצא מירושלים וראה ריבה אחת שהיתה מלקטת שעורים מבין גללי בהמתן של ערביים. שאל אותה בת מי את, והשיבה שהיא בתו של נקדימון בן גוריון שהיה עשיר גדול. ומסיימת הגמ': בכה ריב"ז ואמר אשריכם ישראל, בזמן שעושין רצונו של מקום אין כל אומה ולשון שולטת בהם, ובזמן שאין עושין רצונו של מקום מוסרן ביד בהמתן של אומה שפלה.

וצ"ע מדוע על החלק השני שכשאין עושין רצונו של מקום יורדים עד לתהום נאמר 'אשריכם ישראל'?

המהרש"א והמהר"ל בחידושי אגדות מבארים שהמהות של עם ישראל הוא החיבור להקב"ה, וללא זה אין להם שום מציאות.

חילוקים גדולים ועמוקים בין אדם לחבירו, שכל אחד יש לו נשמה ושורש נשמה שונה וייחודית. המן במדבר היה אוכל רוחני שנבלע באברים ללא פסולת, ולדעת ר"ע זהו לחם אבירים שמלאכי השרת אוכלים, וכולי עלמא מודים שהיה בזה פן רוחני. "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן" (מכילתא).

מובן א"כ שירידת המן היתה צריכה להיות מותאמת למדרגת כל אדם כפי מה שהוא ועל כן לא היה שיעור אחיד לכולם. מאחר ומדובר ברובד רוחני, הרי שכל אחד הוא נבדל לעצמו.

דף סה

מעשה דחומא אלמנת אביי

הובא כאן המעשה דחומא דביתהו דאביי, שנכנסה לבית הדין של רבא וביקשה שיפסקו לה יין במזונותיה, ורבא אמר שיודע שאביי לא היה שותה יין, וחומא כדי להראות שאביי היה שותה יין הראתה על זרועה את גודל הכוסות, ואז נפל אור בבית הדין, מחמת יופייה (כמבואר בכך יהודיע). ונכנס רבא לביתו ותבע את אשתו (-בת רב חסדא). וכשהבינה אשתו את אשר אירע רדפה אחרי חומא והיכתה אותה במנעול של הארגו כדי שלא תמשוך את רבא לישא אותה.

וכבר העיר המהרש"א דהרי חומא היתה נשואה לשני אנשים לפני אביי, ונמצא שאביי היה הבעל השלישי שנפטר וא"כ הרי היא 'קטלנית' לכ"ע (גם להשיטות ביבמות שבפעמיים לא נעשית קטלנית). ונמצא שחומא בכל מצב לא תוכל להנשא לרבא, וממה חששה בת רב חסדא. ומבאר המהרש"א שחששה שתפתה את רבא להנשא לה באופן לא ראוי.

וצ"ב היאך רבא שהיה גדול הדור נחמד בכך.

עוד יש לחקור האם מקרה הוא שהמקרה שסיבב את המעשה היה שאלה שקשורה לשתיית יין.

ונראה לומר על דרך הפלפול כדלהלן:

הגמ' בתענית יז. דנה אם מותר לכהנים לשתות יין בזה"ז, רבנן אוסרים שמא יבנה בהמ"ק, ולפי רבי מותר. וכתב רבנו חננאל שם שזה הטעם בסוגיין דרבא סבר שאביי לא היה שותה יין, שהרי אביי היה כהן, ורבנן סבירא להו שאסור לכהן לשתות יין בזה"ז ורבא סבר שאביי ס"ל כרבנן. אבל לפי"ז קשה, מה הפשט במה שחומא טענה שהוא כן שתה יין? ונראה לומר שמצינו בגמ' מחלוקת אי הלכה כרבי מחברו או הלכה כרבי מחבריו, כלומר האם פוסקים כרבי כנגד יחיד בלבד או אפילו כנגד רבים, וזהו תשובת חומא דאביי ס"ל דהלכה כרבי מחבריו, ולכן אביי פסק כרבי והתיר לכהנים לשתות יין.

הנה הגמ' ביבמות (סד, ב) דנה לאחר כמה פעמים אשה נעשית קטלנית, לרבנן רק אחרי ג' פעמים, ורבי סובר לאחר ב' פעמים. ואמרת שם הגמ' דכי אתא רב יצחק בר יוסף הביא עובדא לגבי ברית מילה, שמוזה מוכח שהלכה כרבי, ועל כך סמך אביי שהתחתן עם חומא על בסיס זה. וממשיכה הגמ' שרבא תמה על אביי מאד

נוח לו שלא נברא". ומחלקים דהתם מיירי כגון שלומד כדי להתייחר ולקנטר ולקפח את חביריו בהלכה, ואינו לומד ע"מ לעשות, אבל כאן אינו מתכוין לשום רעה אלא מתוך עצלות ומנסה לדרבן את עצמו בעזרת ה'שלא לשמה', וזה אינו מגונה.

ועפי"ז אומר המהרש"א שאצל נקדימון שעשה את הצדקה בשביל כבוד עצמו, הדבר שייך ל'שלא לשמה' הגרוע.

ומסיים המהרש"א מנהמת לבו - "ורבים בדור הזה שמקבצין עושר שלהם שלא באמונה ובחילול השם כגזלת עובד כוכבים, ואח"כ מתנדבים מאותו ממון להיות להם כבוד בכל שנה ולתת להם ברכת מי שבירך להיות להם שם ותפארת, ואין זה אלא מצוה הבאה בעבירה ואין לעושר הזה מלח וקיום כדאמר הכא".

ביאור נוסף כותב ההפלאה, דבעצם מה שאמרו בגמ' בעמוד הקודם "מלח ממון חסר, מלח ממון חסד" הם דרכים סגוליות כיצד לשמר את הממון. וזה אינו בדרך העולם, כי לפי הטבע גלגל עולה וגלגל יורד, וממנו של אדם אינו משתמר אצלו לעד. אלא שכאן מבוארות סגולות מיוחדות לשימור הממון. אומר ההפלאה, שכדי שהסגולה תפעל, צריכים זכות מיוחדת של צדקה טהורה. ועל כן הגם שעצם הצדקה כשהיא לשם פניות אינה מגונה, אבל סוף סוף אין לה את הסגולה המיוחדת של הגנה מפני דרך העולם של גלגל יורד.

דף סח

כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד ע"ז

כל המעלים עיניו מן הצדקה כאילו עובד ע"ז.

וצ"ב מה ההשוואה בין הדברים שנראים רחוקים זה מזה.

המהר"ל מבאר שתי דרכים: א) השי"ת הוא המקור והשורש, אשר ממנו מושפעת כל המציאות. ועל כן הוא נקרא 'מקור חיים'. ועבודה זרה נקראת היפך זה: 'בורות נשברים', שאינה משפיעה אל זולתה. ואף שיש עליהם שם 'אלוהות' דומים הם לבור נשבר, שאמנם יש עליו שם בור מים, אך הוא נשבר ומימיו כלים ונפסדים ואינו משפיע לזולתו. וזהו ביאור הדמיון כאן, דמי שמעלים עיניו מן הצדקה ואינו משפיע לזולתו, הרי הוא יוצא ומתרחק מהקב"ה אשר הוא מקור חיים משפיע, ונחשב כאילו הוא דבק בעבודה זרה שהיא בור נשבר שאינו משפיע. [והעומק הוא דמי שעובד מישהו הרי הוא מתדבק ומתדמה אליו, והעובד את ה' מתדמה אליו ונהיה משפיע. והעובד ע"ז מתדמה אליה ונעשה בור נשבר].

ב) בדרך השניה כותב המהר"ל, דהנה עם ישראל הם עם אחד וכתוצאה מכך יש להם רחמים מזה על זה, כמו אחים. כאשר ישנו יהודי שלא אכפת לו מיהודי אחר, הרי זה מראה שאין כאן 'עם אחד'. ומה שמביא לגילוי הקב"ה בעולם הוא היות עם ישראל 'גוי אחד'. כפי שאומרים במנחה בשבת - "אתה אחד ושםך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ". אנחנו נושאים את הדגל של 'השם

לאומות העולם יש מציאות בפני עצמם, בלשון המהרש"א - שר ומזל. אבל ישראל ללא השייכות להקב"ה אין להם מציאות כלל. וכשהוא עוזב אותם בגלות, הם יורדים למטה מהבהמה של אומה שפלה.

בפרשת בחוקותי (ויקרא כו, ח) נאמר "ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו", והקשה רש"י שלפי החשבון אם 5 רודפים 100, הרי 100 צריכים לרדוף 2000. ותירץ אינו דומה מועטים העושים את המצוה למרובים העושים את המצוה.

והקשה הרא"ם דהרי יש פסוק דומה בפרשת השבוע, בקללות של פרשת כי תבא נאמר לגבי אומות העולם (דברים לב, ל): "איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה", וגם שם קשה דלפי החשבון אם אחד מניס אלף, שניים צריכים להניס אלפיים. ומה שתירץ רש"י כאן, לא יכול להועיל שם, שהרי מדובר על הגויים.

מתרץ המהר"ל על פי הנקודה הנ"ל, דלגויים יש מציאות עצמית, וכשהיהודים רודפים אחר הגויים, הנרדפים מסייעים זה לזה. ועל כן יש צורך להסביר כיצד מעט יהודים רודפים אחר גויים רבים, הרי ככל שיש יותר גויים נרדפים כך הם עוזרים זה לזה ועומדים כנגד הרודפים. והתשובה היא מה שכתב רש"י "אינו דומה מועטים וכו'". אבל כשהמצב הוא הפוך, ומעט גויים רודפים אחר יהודים רבים, מכיון שהקב"ה מסלק שכינתו מישראל, הרי אין להם מציאות עצמית וכוח להלחם בחזרה, ושוב שני גויים שמסייעים זה לזה יכולים לרדוף אחר רבבה של יהודים, כי הנרדפים לא מחזקים זה את זה.

ואאמרו"ר שליט"א רגיל להראות דברי מהר"ל אלו ולומר שמצוה לפרסם הדברים ויש בהם בכדי לענות על שאלות שמדוע לא נלחמו ישראל בזמן הצרות חזרה, ומדוע הלכו כצאן לטבח? אלא שישאל ללא חיבור לבורא העולם אין להם מציאות כלל.

וזה הביאור של "אשריכם ישראל", זה שכשאר ישראל יורדים כ"כ נמוך, זה מראה כמה עם ישראל קשור ושייך לבורא העולם, וזהו מעלתם. אשריכם ישראל!

דף סז

נקדימון בן גוריון לכבודו הוא דעבד

הגמ' מבארת הכיצד נקדימון בן גוריון איבד את ממנו, הרי היה נותן ממון לצדקה. ובתירוץ הראשון אמרו "לכבודו הוא דעבד".

מקשה המהרש"א מהגמ' פסחים (ח, א) ור"ה (ד, א) שהנותן צדקה 'על מנת שיחיה בני' הרי זה צדיק גמור. הרי שמחשבת שלא לשמה אינה פוגמת בזכות הצדקה.

מתרץ המהרש"א ע"פ דברי התוס' פסחים (ג, ב) לגבי מה שאמרו "לעולם יעסוק אדם בתורה ומצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה", שהקשו מהגמ' "כל העוסק בתורה שלא לשמה

אחד. אדם שפורש מ'עם אחד' הרי הוא גם מובדל מ'השם אחד',
והיציאה מן האחדות נחשב כאילו דבק בע"ז לגמרי."

המהר"ל מסיים שהמילה 'צדקה' מורה על האחוה, לפי שצדי"ק אח
לקו"ף (-צמודים זה לזה באל"ף בי"ת), והה"א אח לדלי"ת (-כנ"ל),
לומר כי ישראל אחים זה לזה משני צדדים: א) כולנו בני אב אחד. ב)
יש לנו תורה ומצוות המחברת בינינו.

ונוסיף בביאור הגמ' דילן עוד שני הסברים:

ג) החיד"א (פני דוד פרשת וירא אות לד) בשם מהר"י אלפנדארי
מבאר, כי הנה ישנה טענה שאומות העולם טוענים 'אם אינו חפץ
בעבודה זרה מפני מה אינו מבטלה?', והתשובה לכך היא שכמו
כן ישנה שאלה 'אם הקב"ה אוהב עניים מפני מה אינו מפרנסם',
והתשובה היא שהוא נתן לנו את הזכות לפרנסם, וכך לגבי ע"ז הוא
נתן לנו את הזכות לבטל אותה ולשרש אחריה.

וממילא, אדם שאינו מפרנס את העניים מראה שמסכים עם הטענה
'אם ה' אוהב עניים מפני מה אינו מפרנסם', ואינו לוקח את התפקיד
שה' מייעד לו, ומובן מזה שהוא ג"כ מסכים עם הטענה הדומה לגבי
עבודה זרה, ואינו לוקח את התפקיד של ביעור העבודה זרה. וע"כ
הוא נחשב כאילו עובד ע"ז.

פירוש עמוק כתב בעיון יעקב, דהנה אדם שחושב מחשבת לב של
עבודה זרה הקב"ה מעניש עליה (קידושין לט, ב). כיצד מתקנים
מחשבות כאלה? במצוות שקשורות ללב. והנה בצדקה הגמ' כאן
דורשת מהפסוק: "פן יהיה דבר עם לבבך בליעל", כלומר שהאיסור
הוא בכך שאינו נדיב לב, שהלב נהיה בליעל. כאשר אדם מתקן את
לבו להיות נדיב לב, הוא מתקן את העבירות השייכות ללב - ע"ז.
והעולה מכך, שאדם המעלים עיניו מן הצדקה, ואינו מכניס ללבו
מחשבות נדיבות של צדקה, אין לו דרך לתקן מחשבות של עבודה
זרה. וזהו כוונת הגמ' שהרי הוא כאילו עובד ע"ז.

דף סט

אילפא

הגמ' מביאה שאילפא תלה עצמו בתורן הספינה, ואמר: כל מי
שיביא ברייתא דר' חייא ור' אושעיא ולא אמצא לו מקור מהמשנה,
אפיל עצמי מהתורן ואטבע. ובא ההוא סבא והציע לפניו ברייתא
שמי שאמר לתת סכום מסוים לבניו, נותנים יותר אלא אם כן
אמר או רמז שלא יתנו יותר. ואמר אילפא שהמקור לדין זה הוא
ממשנתנו 'מצוה לקיים דברי המת' שצריך לשמוע למת כשאומר
לא לתת יותר.

וכבר ציין רש"י שתחילתו של הסיפור הוא המסופר במסכת תענית
שאילפא ור' יוחנן עסקו בתורה והיה דחוקים בפרנסה. אילפא
יצא לעסוק בפרנסה, ור' יוחנן נשאר ללמוד. וכשחזר אילפא רצה
להראות שלא נשתכח תלמודו.

ומקשים המפרשים הכיצד הסכים אילפא לקפוץ לים ולטבוע
במידה ואינו בקי בכל התורה (ויתכן שלא התכוין ממש לעשות כן).
ויותר יש להתבונן מדוע הגיע ההוא סבא, וכי בא לבחון אותו ולגרום
לו לקפוץ? וכן למה שאל אותו דוקא שאלה זו.

מתרץ החתם סופר, ע"פ התוס' בחולין שבכל מקום שכתוב 'ההוא
סבא' מדובר באליהו הנביא. אליהו ידע שאילפא יודע את התורה,
ורצה להראות את זה לכולם. והיה לו כאן מסר, שהרי מה הצד
לחלוק על מה שאילפא אמר, שאף שהאב רמז לא לתת לבנים יותר
מסכום מסויים, מ"מ נותנים להם יותר? מבואר בגמ' בהמשך שאנו
אומרים שכל רצונו היה לזרז אותם, ומבאר רש"י: שיחזרו אחר
מזונותיהן, כלומר לדחוף אותם להתפרנס.

אומר החתם סופר שזה מה שההוא סבא, כלומר אליהו הנביא,
בא לומר. שאע"פ שבמעשה עם ר' יוחנן סבר אילפא שאדם צריך
לדאוג לפרנסתו ולקיים "אפס כי לא יהיה בך אביון", בשונה מדעת
ר' יוחנן שהביא את הפסוק "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", היינו
שאדם צריך לשבת על התורה והעבודה והקב"ה ידאג לפרנסתו.

כאן אילפא שינה את דעתו, וביטא את זאת בדין של האב עם הבנים,
שאילפא אינו מסכים עם הסברא שלזרוזי אתא, ומשום שאין צורך
לעשות כן שמשמייים ידאגו לפרנסתם. וע"כ שהאב מתכוין לדבריו
שלא ליתו לבן יותר ואינו רק לזרוזי, דעכשיו הודה לדעת ר' יוחנן.

ויש להוסיף כאן נקודה. הנפש החיים מעורר מדוע התורה נקראת
"עץ חיים", ומבאר שהדבר דומה לאדם שטובע בנהר ומזדמן לו עץ
שעל ידו ניצל מטביעה. כך אילולי שיאחו אדם בתורה יטבע ביים
החיים.

אפשר לומר שזה כוונת אילפא שקשר עצמו לעץ הספינה והכריז
שאם לא יידע את התשובה, יזרוק עצמו אל המים. וכוונתו לומר
שהוא אוהב כסדר בעץ החיים, למרות שיצא לעסוק בפרנסה. וכל
יסוד הסיפור הוא שאילפא בא ומראה עד כמה הוא עדיין שייך
לתורה.